

Position Paper: Meerkosten op elektriciteit: toestand 2024

Contact: Emilie Butaye (inDUfed) – +32 2 542 61 29 – emilie.butaye@indufed.be

Datum: 26/3/2024

Inleiding

In deze *position paper* gaan we dieper in op het luik federale en regionale meerkosten op de kost van elektriciteit. Onder de benaming ‘meerkosten’ vallen de kosten die voortvloeien uit een bepaald beleid en waarvan de financiering rechtstreeks of onrechtstreeks gebeurt door de elektriciteitsverbruikers. We spreken bijgevolg over een meerkost op de elektriciteitskost wanneer de overheid kiest voor de financiering van een bepaalde doelstelling door middel van een extrakost per eenheid verbruikte elektriciteit in plaats van bijvoorbeeld de algemene belastinginkomsten aan te spreken. Noteer ook dat bepaalde diensten of meerkosten direct doorverrekend worden in de tarieven van de netoperatoren. Deze kosten worden bijgevolg niet gedetailleerd in deze *position paper*, aangezien zij variëren van de ene tot de andere operator.

De prijs die ondernemingen in België betalen voor elektriciteit bestaat uit verschillende componenten, namelijk:

- basisprijs of *commodity* (de prijs voor de productie van elektriciteit, met inbegrip van eventuele *windfall profits*);
- transporttarief: prijs voor het transport van elektriciteit over het Elia-net;
- distributietarief: prijs voor de distributie van elektriciteit over de distributienetten (eventueel);
- federale meerkosten en heffingen en hun eventuele vrijstellingen;
- regionale meerkosten en heffingen en hun eventuele vrijstellingen.

Een eenvoudige definitie is: alle kosten die de elektriciteitsprijs doen stijgen maar die niet direct gelinkt zijn aan de productie van elektriciteit.

Bestaande meerkosten

In België bestaan er meerkosten die voortvloeien uit een openbaardienstverplichting die doorverrekend worden op nationaal of regionaal niveau, meerkosten afkomstig van federale of regionale heffingen en tenslotte meerkosten ter financiering van de mechanismen van groenestroomcertificaten.

Per 1 januari 2022 werden alle bestaande federale meerkosten op elektriciteit (federale bijdrage, offshore toeslag, strategische reserve, kost van de aansluiting van offshore-windenergie) en aardgas (federale bijdrage) omgezet in een bijzondere accijns¹. Deze hervorming was noodzakelijk om rechtszekerheid te bieden aan de ondernemingen, aangezien het vrijstellingsmechanisme van de offshore-heffing ter discussie stond wegens mogelijke onverenigbaarheid met de Europese staatssteunregels. Daarnaast biedt de hervorming het voordeel dat ze de federale overheid toelaat vlotter de federale meerkosten op elektriciteit aan te passen, en beschermt ze in principe de elektriciteitsverbruikers tegen de impact van de eventuele bijkomende kosten ten gevolge van de keuze voor het capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM), dat vanaf 2025 in werking treedt.

¹ Zie de Programmawet van 27 december 2021 (<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2021/12/27/2021043625/staatsblad>) en het Koninklijk besluit van 27 december 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 juni 2015 betreffende de belasting van energieproducten en elektriciteit (<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/besluit/2021/12/27/2021022817/staatsblad>) .

Febeliec onderscheidt volgende meerkosten:

De federale meerkosten:

1. De bijdrage energie (accijns op elektriciteit). Deze bijdrage is enkel verschuldigd op laagspanning (<1kV) en wordt bijgevolg niet geciteerd noch besproken in dit document.
2. Een bijzondere accijns op elektriciteit is in werking is getreden sinds 1 januari 2022. Het tarief van deze accijns wordt geheven per verbruiksschijf voor al dan niet zakelijke klanten.

De regionale meerkosten:

1. De financiering voor het regionaal beleid van hernieuwbare energie onder de vorm van groenestroomcertificaten en WKK (warmtekrachtkoppeling)-certificaten (in Wallonië zijn WKK-certificaten opgenomen in de groenestroomcertificaten) (zie *position paper* 'Certificatensystemen voor groene stroom in Vlaanderen' en 'WKK-certificatensysteem in Vlaanderen' en 'De markt van groenestroomcertificaten in Wallonië');
2. De meerkost ter financiering van de steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Vlaanderen (HEB-heffing) en in Wallonië (Elia ODV² tarief). Deze meerkost werd in 2011 ingevoerd in Vlaanderen en in 2012 in Wallonië. In 2024 werd deze meerkost eveneens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ingevoerd en is van toepassing op alle verbruikers aangesloten op het distributienet;
3. De REG-toeslag (rationeel energiegebruik – enkel in het Vlaams gewest), zijnde de toeslag ter financiering van de maatregelen ter bevordering van het rationeel energiegebruik;
4. De toeslag voor het gebruik van openbaar domein in Wallonië en Brussel ("wegenisheffing") die dient om het verlies van immaterieel dividend van de gemeenten te vergoeden;
5. De toeslag op de aansluitingsvergoeding op het elektriciteitsnetwerk in Wallonië.
6. De toeslag energie (enkel in het Vlaams gewest). Deze nieuwe forfaitaire toeslag (2015) is van toepassing per afnamepunt en per spanningsniveau.
7. De taks op "masten" en "sleuven" in Vlaanderen. Deze taks is toepasbaar sinds 01/01/2016 en is van toepassing op alle spanningsniveaus.

² ODV: openbardienstverplichting.

Tabel tarieven meerkosten

Onderstaande tabel geeft de tarieven weer die gefactureerd worden door de TNB en door de DNBs et het toepassingsquota van certificaten (GSC, CV of WKC) om de meerkosten te berekenen. In sommige gevallen, voor de klanten op het distributienetwerk, worden de meerkosten doorberekend door de distributienetbeheerders en kunnen bijgevolg variëren van het TNB-tarief. Voor de nieuwe bijzondere accijns³ varieert het tarief in functie van de zakelijke verbruiksschijf van 14,21€/MWh tot 0,5€/MWh voor verbruiken boven 100.000 MWh/jaar.

<u>Meerkosten</u> <u>(€/MWh)/Quota</u>	2020	2021	2022	2023	2024	2024 vs 2023
Federaal						
Federale bijdrage	3,1774	3,5082				
Offshorecertificaten	9,0141	11,6852				
Aansluiting offshore	0,1188	0,0840				
Strategische reserve	0	0,0510				
Bijzondere accijns			14,21 à 0,5	14,21 à 0,5	14,21 à 0,5	
Vlaanderen						
REG-toeslag	0	0,0628	0,0254	0,0392	0,0430	10%
Toeslag HEB	0,1609	0,5530	2,2331	1,4655	0,3722	-75%
Energieheffing	MT: 1852,32€ HT: 10805,76€	MT: 1806,2 HT: 10.886,16	MT: 1943,76 HT: 11.338,92	MT: 2182 HT : 12.730	MT: 2190,12€ HT: 12775,68€	
Taks "Masten en sleuven"	0,1441	0,4445	0,3719	0,4162	0,5429	30%
GSC quota	21,50%	21,5%	21,5%	18,0%	11,0%	-39%
WKC quota	11,20%	11,2%	11,2%	11,2%	14,0%	25%
Wallonië						
Toeslag voor het gebruik van het openbaar domein	0,3378	0,3338	0,3074	0,4018	0,3980	-1%
Steunmaatregel voor HEB - ODV Elia - 1ste component	13,8159	13,8159	13,8159	10,3761	5,9249	-43%
Steunmaatregel voor HEB - ODV Elia - 2de component	0	-	-	-	-	
Heffing voor aansluiting op het net	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0%
Quota CV	38,40%	38,85%	39,33%	39,80%	40,28%	1%
Brussel						
Toeslag voor retributie wegenisnet	3,5084	3,5248	3,6035	4,0837	4,1778	2%
					0,5949	
Quota CV	10,00%	10,8%	14,7%	18,5%	26,7%	44%

³ Voor de tarieven per verbruiksschijf en andere details m.b.t. de speciale accijns, zie de position paper "Bijzondere accijns".

Tarief van de meerkosten in 2024

Op federaal niveau:

Er worden geen wijzigingen genoteerd voor 2024 in het tarief van de bijzondere accijns, die in 2022 ingevoerd werd om de verschillende federale meerkosten te vervangen.

Op niveau van het Waals gewest:

In Wallonië volgt de quota voor *certificats verts* (CV) de stijging voorzien in het Elektriciteitsdecreet. De meerkost ODV Elia daalt opnieuw met 43% gezien het bereikte evenwicht in de markt voor groenestroomcertificaten.

Op niveau van het Vlaams gewest:

De gemeentelijke taks 'masten en sleuven' stijgt opnieuw lichtjes dit jaar na de lichte daling in 2022 en is van toepassing op alle gebruikers zonder enkele degressiviteit noch plafonnering. Opnieuw stelt Febeliec zich vragen over dit financieringsmiddel van de gemeenten via een ODV op de elektriciteitsfactuur.

Voor de eerste maal noteren we een sterke daling van het tarief voor de openbardienstverplichtingen, voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling (meerkost HEB) en een sterke daling van de quotas van GSCs, terwijl de quotas van WKC's stijgen.

Op niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In 2024 verschijnt een nieuwe openbardienstverplichting voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie. Om een evenwicht te garanderen tussen vraag en aanbod van groenestroomcertificaten, heeft de regering opnieuw het quotum van GSCs verhoogd.

Kost van de meerkosten in de 3 gewesten

Hoeveel meerkosten een bedrijf betaalt op zijn elektriciteitsverbruik varieert in functie van verschillende parameters eigen aan het bedrijf en eveneens aan de locatie ervan. De doorslaggevende factoren zijn het volume van het jaarlijks energieverbruik, het al dan niet deelnemen van het bedrijf aan een vrijwillig energieconvenant (convenant in het Vlaamse gewest / *convention carbone* in Wallonië) en de aansluitingsspanning.

Febeliec gaat uit van de hypothese dat een verbruiker van 100 GWh/jaar aangesloten kan worden hetzij op het distributie-/lokaal transportnet, hetzij op het transmissienet. De verbruiker van 250 GWh/jaar of meer wordt beschouwd als zijnde aangesloten op het transmissienet. Bovendien genieten de bovenvermelde gevallen niet van een bijzondere vrijstelling van de speciale accijns overeenkomstig de programmawet van 27 december 2004, noch van de supercap in Vlaanderen voor groenestroom-/WKK-certificaten.

Onderstaande tabellen geven bij wijze van voorbeeld de bedragen van de verschillende meerkosten weer voor een jaarlijks elektriciteitsverbruik van resp. 10.000 MWh, 50.000 MWh, 100.000 MWh, 250.000 MWh en 500.000 MWh in 2024. Tabel 1 geeft de situatie weer in Vlaanderen, tabel 2 in Wallonië en tabel 3 in Brussel. Voor meer informatie over de afzonderlijke meerkosten verwijzen wij u naar de individuele *position papers* van Febeliec.

Vlaanderen

	Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)					
	Aangesloten op het distributienet			Aangesloten op het transmissienet		
	10.000	50.000	100.000	100.000	250.000	500.000
Meerkost (€/MWh)						
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	4,7278	2,1911	1,3456
GSC **	5,3950	3,1921	2,5310	2,5310	2,1344	1,1607
WKC**	2,6092	2,3578	1,8475	1,8475	1,4664	1,0723
REG-toeslag*	0,0430	0,0430	0,0430	0,0000	0,0000	0,0000
Steu maatregelen voor hernieuwbare energie* toeslag HEB	0,2148	0,1271	0,1008	0,0000	0,0000	0,0000
Toeslag energie***	0,2190	0,0438	0,0219			
Taks "masten" en "sleuven"	0,5429	0,5429	0,5429	0,5429	0,5429	0,5429
Minimale meerkost (€/MWh)	19,7916	13,0322	9,8149	9,6492	6,3348	4,1215

* Nota 1: meerkost enkel toepasbaar indien aansluiting op het distributienet

** Nota 2: de inschatting van de meerkost te wijten aan hernieuwbare energie (GSC en WKC) is afhankelijk van de aangenomen doorrekeningfactor. In deze simulatie bedraagt die 85%.

***Nota 3: Per verbruiker wordt slechts 1 afnamepunt in aanmerking genomen.

Wallonië

	Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)					
	Aangesloten op het distributienet			Aangesloten op het transmissienet		
	10.000	50.000	100.000	100.000	250.000	500.000
Meerkost (€/MWh)						
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	4,7278	2,1911	1,3456
GC						
Geen convention carbone	26,1812	26,1812	26,1812	26,1812	26,1812	26,1812
Convention carbone	19,6365	15,7092	14,4001	14,4001	8,1164	5,4982
Openbaar domein*	0,3980	0,3980	0,3980	0,0000	0,0000	0,0000
Steu maatregelen voor hernieuwbare energie (Elia ODV-taks)*						
Nominiaal tarief	5,9249	5,9249	5,9249	0,0000	0,0000	0,0000
Gedeeltelijke vrijstelling	0,8887	0,8887	0,8887	0,0000	0,0000	0,0000
Heffing op aansluiting netwerk	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000	0,3000
Minimale meerkost	31,9909	24,0214	20,7146	19,4279	10,6075	7,1438
Maximale meerkost	43,5718	39,5296	37,5319	31,2090	28,6723	27,8268

* Nota 1: meerkost enkel toepasbaar indien aansluiting op het distributienet of lokaal transportnet

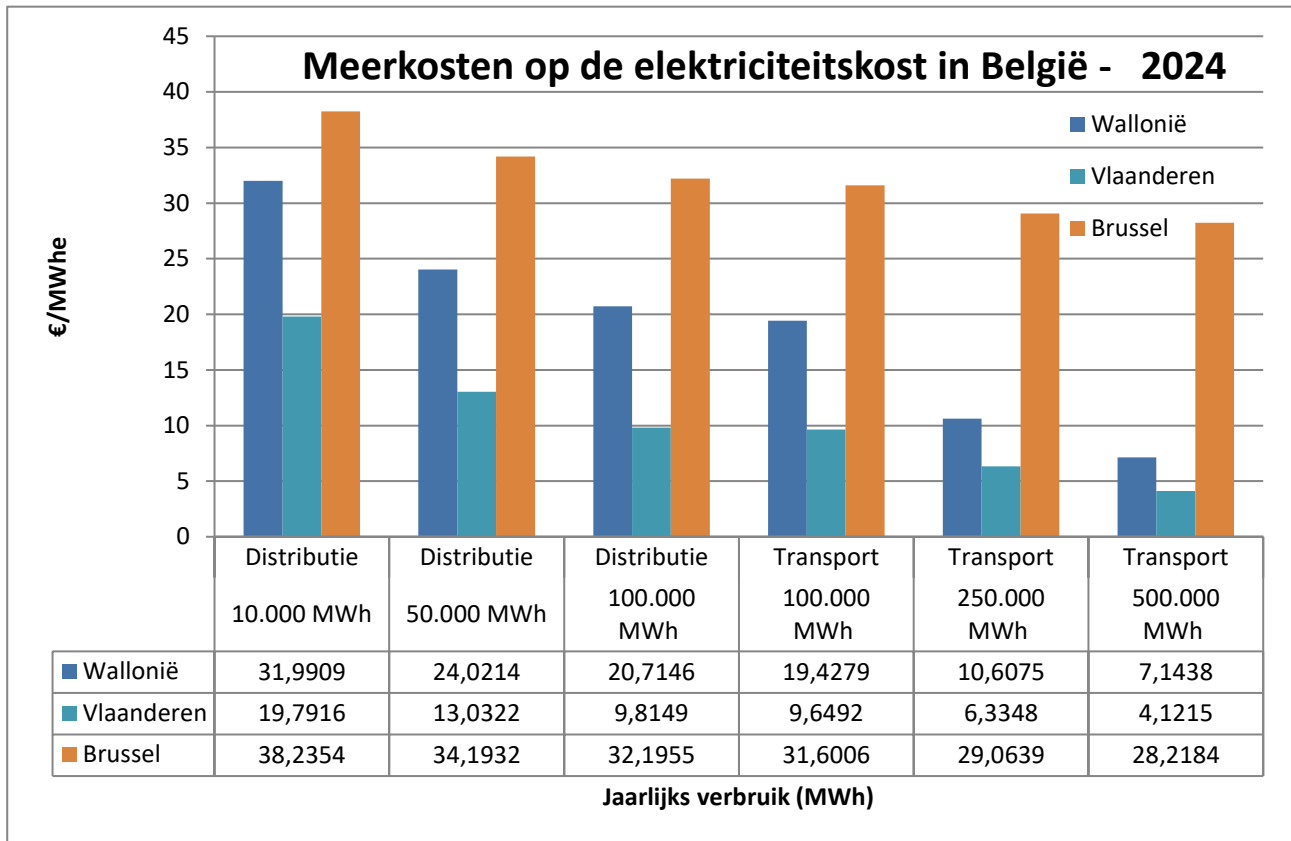
** Nota 2: de inschatting van de meerkost te wijten aan hernieuwbare energie is afhankelijk van de aangenomen doorrekeningfactor van het certificaat aan 65€/certificaat.

Brussel

	Jaarlijks verbruik (MWh/jaar)					
	Aangesloten op het distributienet			Aangesloten op het transmissienet		
	10.000	50.000	100.000	100.000	250.000	500.000
Meerkost (€/MWh)						
Bijzondere accijns	10,7677	6,7255	4,7278	4,7278	2,1911	1,3456
Retributie wegenisrecht	4,1778	4,1778	4,1778	4,1778	4,1778	4,1778
Steu maatregelen voor hernieuwbare energie	0,5949	0,5949	0,5949	0,0000	0,0000	0,0000
Groenestroomcertificaten *	22,6950	22,6950	22,6950	22,6950	22,6950	22,6950
Meerkost	38,2354	34,1932	32,1955	31,6006	29,0639	28,2184

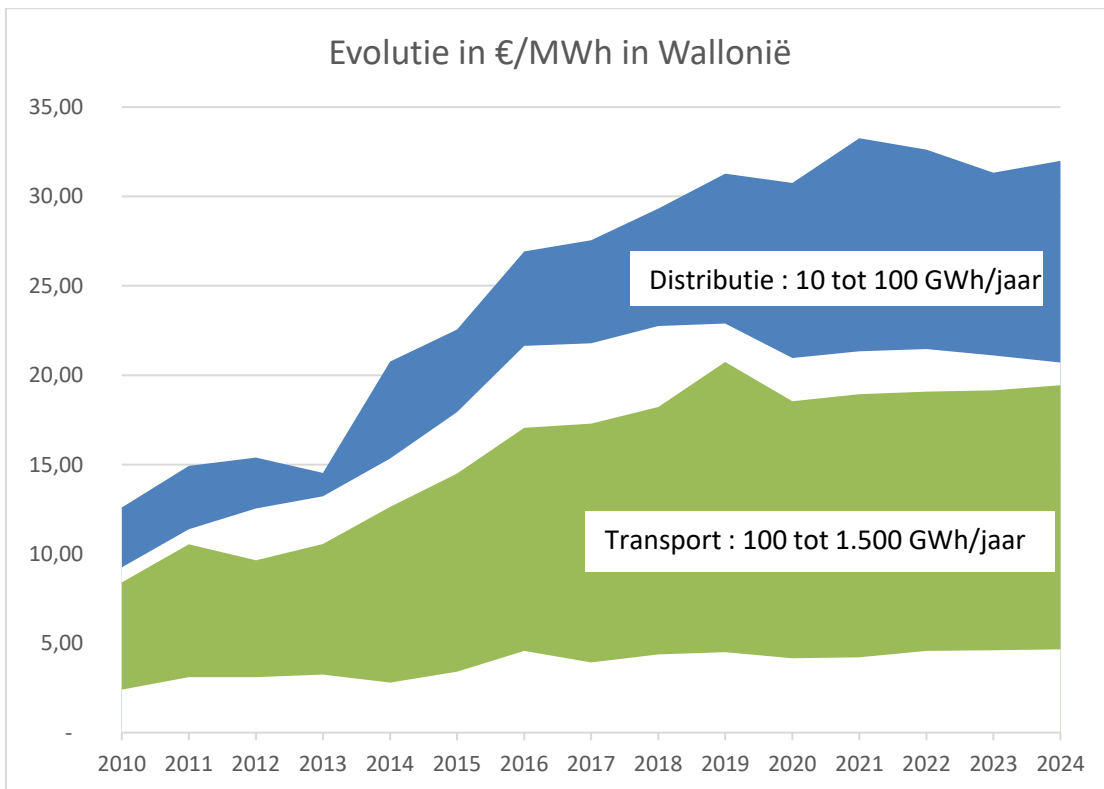
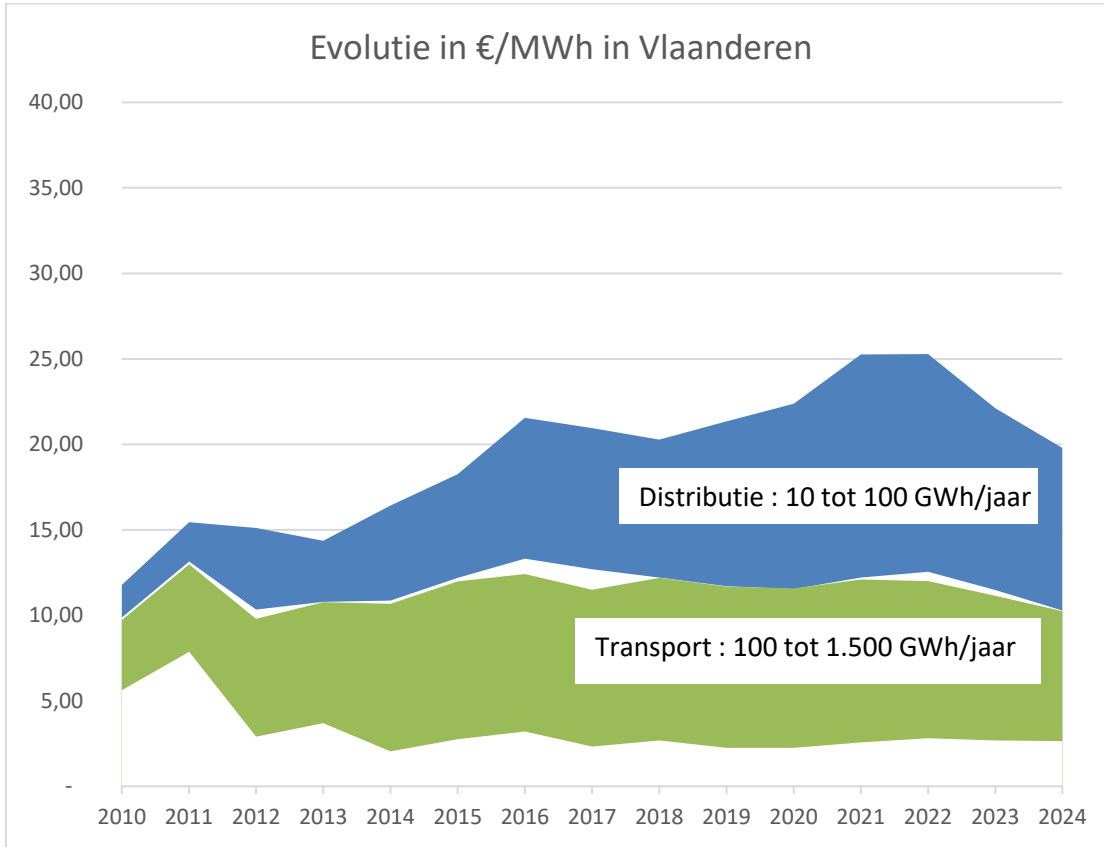
* Nota 1: de kost van het GSC bedraagt 85€/GSC zoals vermeld op de website van Brugel.

Deze grafiek toont de meerkosten op de elektriciteitskost in 2022 in functie van het jaarlijks elektriciteitsverbruik (GWh/jaar) voor bedrijven in Wallonië, Vlaanderen en Brussel die deelnemen aan een vrijwillig energieconvenant.

Op basis van deze grafiek stellen we vast dat de kost van het geheel van de meerkosten vermindert in functie van het verbruiksvolume en dat deze duidelijk lager is in Vlaanderen dan in de andere Belgische gewesten. Dit is te wijten aan het vrijstellingsniveau dat voordeliger is voor de grote verbruiksschijven voor de bedrijven die een vrijwillig energieconvenant onderschreven hebben. We noteren eveneens dat, ondanks het feit dat het voordeel belangrijker is in Vlaanderen, deze een onmisbare tool zijn om de competitiviteit van de bedrijven in België te vrijwaren.

Evolutie meerkosten sinds 2010

Bovenstaande grafieken geven de evolutie weer van de meerkosten op de elektriciteitskost voor verschillende verbruiksprofielen sinds 2010 tot vandaag.

Wij stellen vast dat, ondanks de maatregelen die getroffen werden om de impact van bepaalde meerkosten te beperken, er een quasi constante stijging valt te noteren over het geheel van de periode en voor bijna alle verbruiksprofielen.

Er wordt ook een steeds grotere impact van het beleid inzake groene stroom vastgesteld. Al liep Vlaanderen verscheidene malen vooruit door de vrijstellingsniveaus en de stijging van de quota's van groene certificaten parallel aan te passen, stelt men in Wallonië vast dat deze kost steeds verder stijgt, zonder bijkomende maatregelen voor industriële verbruikers.

Febeliec verwelkomt in 2022 de oplossing van de federale regering om de meerkosten in een accijns om te vormen en om het uitblijven van een kostenstijging t.o.v. 2021 te garanderen. Niettemin zal Febeliec de nodige aandacht blijven besteden aan de tarieven van deze accijns in de komende jaren, in het bijzonder als gevolg van de steunmaatregelen voor investeringen in nieuwe productiecapaciteit, die eveneens door dit accijns gedragen zullen moeten worden.

Conclusies en standpunt van Febeliec

Febeliec verwelkomt en steunt de doorbraak op federaal niveau om het uitblijven van een kostenstijging t.o.v. 2021 te garanderen en om te streven naar een competitieve elektriciteitsprijs t.o.v. onze buurlanden. Inderdaad, sinds 2013-2014 heeft Febeliec deze ondermijning van de competitiviteit van de industrie aan het licht gebracht, in het bijzonder via de studies uitgevoerd door Deloitte. Ter herinnering, deze studie, die sinds 2013 wordt uitgevoerd en sindsdien elk jaar wordt bijgewerkt, toont opnieuw dat de elektriciteitsprijzen in 2023 tussen 18 en 23% hoger zijn voor de "baseload" Belgische industriële verbruikers, vergeleken met onze buurlanden. Bovendien heeft de CREG eveneens, sinds 2017, PwC gevraagd om een gelijkaardige studie uit te voeren. Deze twee studies tonen duidelijk aan dat de Belgische industriële verbruikers hun elektriciteit (marktprijs, transportkosten, taksen en heffingen) nog steeds duurder moten inkopen dan hun buitenlandse concurrenten en dit essentieel als gevolg van de tussenkomst van de overheden in de betrokken landen.

Het invoeren van het concept van energienorm in de wet is een stap vooruit. Laten we nu nog afwachten welke correctieve maatregelen zullen worden voorgesteld door de 4 regulatoren om de competitiviteit van onze bedrijven en de koopkracht van de residentiële verbruikers te vrijwaren.

Febeliec roept eveneens de verschillende overheden ertoe op hun beleid inzake meerkosten te herzien:

- Kerntaken van de overheid dienen te worden gefinancierd uit belastinginkomsten, niet uit heffingen op energieverbruik.
- Meerkosten voor groene stroom dienen te worden beperkt door correcte steunmaatregelen en een coherent beleid.
- De impact evalueren op de elektriciteitskost van de nationale doelstellingen wat betreft hernieuwbare energie.
- Geen nieuwe meerkosten in te voeren op het verbruik, bijvoorbeeld voor het ondersteunen van investeringen in nieuwe productiecapaciteit.
- Aangepaste maatregelen om de impact te beperken van de doorrekening van de kost van de strategische reserve of van elk ander capaciteitsvergoedingsmechanisme.